

N:o 261.

Af herr **J. Widén**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bildande af en jordförmedlingsfond.*

Det genom Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 149 framlagda förslaget om bildande af en jordförmedlingsfond måste af alla, som önska framgång åt egnahemsrörelsen, hälsas med stor tillfredsställelse. Det är nämligen, åtminstone att döma af den erfarenhet, som gjorts inom Jämtlands län, mindre det sätt, hvarpå egnahemslånerörelsen handhafsats, som vållat att denna ej tagit den utveckling, man från början tänkt sig, utan de höga jordpriserna och svårigheten att bereda tillgång på billig jord åt arbetarne. Tack vare de billiga penninglånen hafva jordägare, som afyttrat lägenheter till egna hem, kommit i tillfälle att af köparne betinga sig åtskilligt högre priser, än som med vanliga räntesatser skulle varit möjliga att ernå. I många fall har därför den förmån, man afsett att genom egnahemslånen bereda arbetarne, i själfva verket till stor del kommit jordägare till godo. Genom jordförmedlingsfonden bör man hoppas att häruti skall kunna åstadkommas ändring till det bättre.

Enligt det framlagda förslaget skola af den ifrågavarande fonden förlagslån utlämnas allenast åt aktiebolag och föreningar, hvilka hafva till uppgift att befrämja förvärfvandet af egna hem, under vissa i propositionen närmare angifna villkor. Däremot skulle dylika lån ej få lämnas, såsom jämväl varit ifrågasatt, åt hushållningssällskap, lands-ting och kommuner, af skäl, såsom de af departementschefen angifvas, att de företag, hvarom här är fråga, »alltid medföra en viss risk och kräfva en betydlig affärsförvaltning, som ej rätt väl torde lämpa sig att handhafvas af nämnda institutioners eller kommunernas kanske stundom för själfva saken personligen ointresserade förtroendemän».

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 120 Häft. (N:o 261.)

Detta resonemang torde äga sin riktighet hvad landstingen och kommunerna beträffar. Däremot synes det vara önskvärdt att lån ur denna fond kunna erhållas jämväl af hushållningssällskap. Det intresse, hvarmed flertalet af hushållningssällskapen ägnat sig åt låneförmedlingen, synes mig göra sannolikt att dessa på sina håll skulle vara benägna att äfven i afseende på inköp af fastigheter, som ägna sig till uppdelning i egna hem, träda förmedlande emellan. Mångenstädes torde ock, såvidt något gagn af fonden skall dragas för egnahemsrörelsen, hushållningssällskapen böra gå i spetsen. Inom Jämtlands län, där hushållningssällskapet med intresse tagit sig an egnahemslånerörelsen, är det föga sannolikt att några särskilda bolag eller föreningar under närmaste framtiden komma att bildas för förmedling af egnahemslån till *jordbrukslägenheter*. Det kan här förtjäna omnämnas, att nämnda hushållningssällskap redan år 1905 beslöt att ställa ett belopp af 25,000 kronor till sitt förvaltningsutskotts förfogande för inköp af fastigheter, som lämpade sig till uppdelning i egna hem, att af utskottet användas, så snart verkligt behof kunde konstateras vara för handen. Hittills har de lånesökandes antal varit så stort, att man med hänsyn till beslutets affattning ej ansett sig befogad att för jordförmedling taga i anspråk sällskapets egna små kapitaltillgångar. Inom den af hushållningssällskapet för lånerörelsens handhafvande tillsatta egnahemsnämnden har emellertid frågan vid flera tillfällen diskuterats och nämnden har för sin del ansett önskligt att en jordförmedling kunde komma till stånd på sådant sätt, att de, som ville bilda egna hem, själfva finge taga initiativet och anmäla, att de gemensamt önskade få inköpt en viss salubjuden fastighet för att efter densammas styckning och med erhållna statslån därå bereda sig egna hem. På sådant sätt skulle ett dylikt inköp väsentligen underlättas — då eljest, om medel till inköpet skulle skaffas direkt af köparne, svårighet kunde tänkas möta såväl för ställande af nödig säkerhet som för affärens ordnande i öfrigt. Och för hushållningssällskapet torde jordförmedlingen, så ordnad, hvarken medföra någon risk eller behöfva någon vidlyftigare affärsförvaltning. Men fall kunna äfven tänkas förekomma, då initiativet lämpligen kan tagas af sällskapet eller dess organer. Så har nyligen till Jämtlands läns egnahemsnämnd framställts förfrågan från ett större trävarubolag, om den vore villig inköpa ett större antal till egna hem lämpliga lägenheter, för hvilka priset, om inköpet kan göras på en gång, skulle ställa sig synnerligen moderat. Sådana tillfällen borde ej försummas. Och uppenbarligen skulle ett dylikt praktiskt sätt för egnahemsförvärf väsentligen underlättas för hushållningssällskapet, om lån ur jordförmedlings-

fonden kunde för ändamålet erhållas, helst sällskapets egna tillgångar, såsom fallet är i Jämtlands län, kunna vara jämförelsevis begränsade. Hushållningssällskap, som ville verka härför, borde väl i afseende på möjligheten att därtill erhålla nödiga medel för billig ränta ej vara sämre ställda än ett aktiebolag.

Någon risk, att hushållningssällskapen i detta afseende lade sig för vidt ut, torde, med kännedom om de korporationer, som hafva förvaltningen om hand, icke behöfva befaras. Snarare torde man kunna antaga, att äfven om förlagslån af ifrågakomna slag skulle kunna utlämnas till hushållningssällskapen, dessa ändock ej skulle inlåta sig på någon jordförmedling i större omfattning. Men detta bör ju ej vara en tillräcklig anledning att i de landsändar, där sådan förmedling kunde vara lämplig, helt utesluta därvarande hushållningssällskap från att kunna begagna sig af den lättnad, som genom ifrågavarande fond afsetts att beredas.

Därest lån från nämnda fond skulle komma att medgifvas äfven hushållningssällskap, torde dessa, likasom äger rum i afseende å låneförmedlingen, böra frikallas från skyldigheten att ställa säkerhet och följaktligen den i tredje punkten af den nådiga propositionen härom intagna bestämmelse i detta afseende i erforderlig mån jämkas.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt tillåter jag mig hemställa:

att Riksdagen måtte för sin del besluta, *dels* att den i Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 149 föreslagna jordförmedlingsfonden må af Kungl. Maj:t disponeras jämväl till förlagslån åt hushållningssällskap för det enligt propositionen med dylika lån afsedda ändamål, *och dels* att hushållningssällskap, som därpå vill begagna sig, må frikallas från skyldigheten att ställa säkerhet för låneförbindelsens behöriga fullgörande.

Och torde vederbörande utskott föreslå den ändring i bestämmelserna för ifrågavarande lånerörelse, som af den af mig föreslagna utsträckningen af lånerätten påkallas.

Stockholm den 23 april 1907.

Johan Widén.